

Poř. č. 8/2003

Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnostem aplikace § 16 odst. 1 trestního zákona o časové působnosti trestního zákona ve vztahu ke změně formálních znaků skutkové podstaty a skladby druhu trestů (ke vztahu mezi § 219 odst. 1 trestního zákona a § 219 odst. 1, 2 trestního zákona, ve znění zákona č. 175/1990 Sb.).

I. Otázku, které z rozdílných znění trestního zákona bude aplikováno v souladu se zásadami uvedenými v § 16 trestního zákona, je nutno řešit s přihlédnutím k tomu, jaký výsledek by přinesla aplikace příslušného souboru hmotněprávních předpisů v případném odsuzujícím rozsudku pro určitého pachatele za daný trestný čin, a to včetně druhu a výměry trestu, který by byl za takové jednání uložen v době, kdy se o něm rozhoduje (§ 16 odst. 2 trestního zákona).

II. Je-li druh trestu podle dříve platné úpravy přísnější než kterýkoli druh trestu uvedený v novější úpravě, k tomuto druhu trestu se při porovnávání úprav (z nichž jedna obsahuje druh trestu, který podle novější úpravy již nelze uložit) nepřihlíží.

III. Přihlíží se však k trestu, který byl původní úpravou formulován jako alternativní k trestu podle novější úpravy již nepřípustnému. Proto se např. přihlíží k výjimečnému trestu odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let podle § 29 odst. 1, 2 trestního zákona, ve znění před 1. 7. 1990.

Nejvyšší státní zastupitelství v souvislosti s posuzováním aplikace ustanovení § 67 odst. 1 písm. b) a § 67a písm. d) tr. zák., ve znění novely, provedené zákonem č. 327/1999 Sb., z pohledu výkladu běhu promlčecích lhůt a vztahu k ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestního zákona, zaznamenalo nejednotný přístup k výkladu tohoto ustanovení (což má zásadní význam pro stanovení délky promlčecí lhůty) ve vztahu ke kvalifikaci jednání podle ustanovení o trestném činu vraždy podle § 219 odst. 1, resp. § 219 odst. 1, 2 tr. zák., ve znění zákona č. 175/1990 Sb., u něhož došlo v průběhu vývoje právní úpravy k zásadním změnám formálních znaků a zejména také ke zrušení trestu smrti.

Na jedné straně stojí názor, podle něhož lze v odůvodněných případech uvažovat o aplikaci § 219 odst. 1, 2 tr. zák. i u trestných činů spáchaných před účinností novely trestního zákona provedené zákonem č. 175/1990 Sb. (i když bude nutno zvažovat splnění podmínek § 88 odst. 1 tr. zák.). Podle něj je kvalifikace

jednání podle § 219 odst. 1, 2 tr. zák., ve znění zákona č. 175/1990 Sb., z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. příznivější než podle dříve platné právní úpravy, jelikož v ní není obsažen trest smrti (§ 29 tr. zák.). Protože trestní zákon je třeba v příslušném znění účinném od určitého dne podle § 16 odst. 1 tr. zák. posuzovat a aplikovat jako celek, nikoliv jen výběrově (ve vztahu k některým dílčím otázkám), není vyloučeno použití § 219 odst. 2 tr. zák., i když dřívější úprava speciální znaky kvalifikovaných skutkových podstat vraždy neznala, pak by se mohlo jevit, že není správný názor, že příznivější je právní kvalifikace připouštějící v minulosti uložení trestu smrti, protože podle § 16 odst. 2 tr. zák. by trest smrti v době rozhodování již nebylo možno uložit a pachateli by tak fakticky hrozil nižší trest odnětí svobody než podle stávající právní úpravy. Při určení, podle jakého zákona se posuzuje trestnost činu, je třeba nejprve (výhradně) podle § 16 odst. 1 tr. zák. vyřešit, které znění zákona **jako celku** je pro pachatele příznivější (zejména z hlediska přísnosti trestu). Teprve pokud se dospěje k závěru, že je to právní úprava odlišná od v současné době účinného zákona, je nutno se řídit při ukládání trestu ustanovením § 16 odst. 2 tr. zák., neboť se jedná o pravidlo platné pro ukládání trestu, které nelze zaměňovat s kritérii časové působnosti zákona uvedenými v § 16 odst. 1 tr. zák.¹

Podle odlišného názoru **současně** s aplikací § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba přihlídnout i k ustanovení § 16 odst. 2 tr. zák., které prakticky nedovoluje uložení trestu smrti. V případě trestného činu vraždy podle starší úpravy pak zbývá možnost uložit pachateli pouze trest odnětí svobody od 10 do 15 let. Tento názor bývá někdy doplněn ještě úvahou, že nelze přihlížet ani k tehdejšímu ustanovení § 29 odst. 3 tr. zák. (po novele z roku 1973 – č. 45/1973 Sb.), neboť podle § 219 tr. zák. starší úpravy bylo možno uložit pachateli pouze trest smrti (nebo trest odnětí svobody 10 až 15 let) a pouze **místo trestu smrti** bylo možno uložit trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let. Pokud nelze podle současného právního řádu uložit trest smrti, nelze ani aplikovat tehdejší § 29 odst. 3 tr. zák. a uložit případně trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let.²

---

¹ Zejména v praxi Úřadu dokumentace a vyšetřování Policie ČR se vyskytují případy, kdy stíhaný skutek je nebo byl posuzován jako trestný čin vraždy. Přitom nelze zatím doložit případ, kdy by soud v pravomocném rozhodnutí zmíněný problém jednoznačně judikoval. Každopádně se však v řadě těchto případů již v době zahájení trestního stíhání řešila otázka, zda z hlediska časové působnosti trestního zákona je možno skutek kvalifikovat jako trestný čin vraždy podle právní úpravy účinné v době spáchání činu, úpravy pozdější, či aktuálně platné (zejména, když přicházela v úvahu aplikace některého zákonného znaku představujícího okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 219 odst. 2 tr. z.). Výsledky dosavadních trestních řízení nasvědčují v těchto věcech nejednotnosti názoru na posuzování této otázky i v soudním řízení.

² Tvrdí se, že pokud v době účinnosti starší úpravy soud zvažoval aplikaci § 29 odst. 3 tr. zák., musel nejdříve zkoumat, zda jsou splněny všechny podmínky pro uložení trestu smrti ve smyslu § 29 odst. 1 tr. zák. Teprve po zjištění, že jsou dány formální i materiální podmínky pro uložení trestu smrti, bylo možno použít zmírňujícího ustanovení § 29 odst. 3 tr. zák. starší úpravy. Zkoumá-li se podle těchto závěrů též časová působnost trestního zákona z hlediska promlčení trestního stíhání a srovnává-li se ustanovení § 67 tr. zák. starší úpravy a novější úpravy, pak lze uzavřít, že podle § 67 odst. 1 písm. a) tr. zák. podle starší úpravy činila promlčecí doba 20 let u trestných činů, za které zákon ve zvláštní části dovoľoval uložení trestu smrti. Jestliže se i v této souvislosti bude aplikovat § 16 odst. 2 tr. zák. a současně se bude vycházet z toho, že není možno uložit trest smrti, pak ani nelze uvažovat o 20leté promlčení době, ale pouze o promlčecí době 10leté ve smyslu § 67 odst. 1 písm. b) tr. zák., ve znění starší úpravy. Proto i z hlediska běhu promlčecí doby je použití starší úpravy pro pachatele trestného činu vraždy příznivější. Takže pachateli trestného činu vraždy, spáchaného před účinností zákona č. 175/1990 Sb. nelze uložit přísnější trest než 15 let odnětí svobody a je třeba použít kvalifikaci podle § 219 tr. zák., ve znění starší úpravy.

Pro zjištění správného výsledku při porovnání trestnosti jednotlivých právních úprav ve smyslu zásady uvedené v § 16 tr. zák. je třeba vyřešit zejména tyto problémy:

I. porovnat ustanovení § 219 tr. zák. o trestném činu vraždy v kombinaci s § 29 tr. zák. o výjimečném trestu v jednotlivých časových obdobích, jak byla postupně tato úprava měněna, a to obecně podle znění formálních znaků těchto srovnávaných ustanovení,

II. posoudit vztah odstavce 1 a odstavce 2 v ustanovení § 16 tr. zák. z toho pohledu, zda a kam má být z hlediska principu vyjádřeného v odstavci 1 zařazena zásada uvedená v odstavci 2; zda tedy zásada vyjádřená v odstavci 2 je jen provedením zásady uvedené v odstavci 1 pro ukládání trestu (zda je jaksi tedy jen subsidiární) nebo zda jde o samostatný princip, který obstojí vedle zásady uvedené v § 16 odst. 1 tr. zák. (je ve vztahu k němu spíše jakoby speciální úpravou, která se aplikuje sama osobě, případně zda se zahrnuje či nezahrnuje do podmínek uvedených v odstavci 1),³

III. tam, kde existují jinak srovnatelné právní úpravy co do formálních znaků skutkových podstat a liší se pouze přísností sankce u některé z alternativních přísnějších skutkových podstat (tedy za podmínek různě formulovaných okolností podmiňujících použití přísnější trestní sazby), nutno posoudit i možnost použití zcela konkrétní právní kvalifikace a všech souvisejících ustanovení trestního zákona, rozhodujících o podřazení konkrétního jednání pod konkrétní skutkovou podstatu včetně např. použití § 88 tr. zák. nebo § 40, § 41 a dalších ustanovení tr. zák.

I. K ustanovení § 16 odst. 2 tr. zák.

Toto ustanovení⁴ nutno považovat za ustanovení, které je ustanovením *samostatným* (v jistém smyslu – pro určité případy - i „speciálním“) vůči zásadě uvedené v § 16 odst. 1 tr. zák. Je tomu tak především proto, že nedává na výběr žádnou jinou možnost než tu, že **v době rozhodování** se aplikuje **výlučně** ta hmotněprávní (ale i procesní, jak bude ještě dále zdůrazněno) úprava, která je v té době účinná. Byť by bylo pro pachatele příznivější původní ustanovení, které by obsahovalo *druhově* (nikoli co do výměry u téhož druhu trestu) mírnější tresty, nebylo by možno takový trest uložit, pokud by jej nová právní úprava neznala jako **existující aplikovatelný druh trestu**.⁵

³ Význam toho je zřejmý - vzhledem k obsahu § 16 odst. 2 tr. zák., by se minulá právní úprava, která byla v době své účinnosti nejpřísnější (přísnější než jakákoli následující úprava), stala vzhledem k zásadě uvedené v tomto ustanovení pro jednání v určitém období úpravou nejmírnější, neboť toto ustanovení uložení trestu smrti (jako jednoznačně nejpřísnějšího) vylučuje. Původní úprava (účinná do nabytí účinnosti zákona č. 45/1973 Sb.) znala jen možnost uložení trestu odnětí svobody v rozpětí od 10 do 15 let nebo trest smrti. Jednalo se o období do 30. 6. 1973, než byl zaveden alternativně trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let odnětí svobody.

⁴ Pachateli lze uložit vždy pouze takový druh trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje.

⁵ Samozřejmě si lze představit i případ zcela opačný – původní právní úprava by obsahovala jen takový druh trestu, který již nová úprava vůbec neobsahuje – např. výlučně trest smrti. Taková úprava by byla neaplikovatelná a bylo by nutno volit právní úpravu novější, ze všech v úvahu připadajících úprav tu nejmírnější. Také v jednom z konkrétních případů, které byly zkoumány při řešení tohoto problému poukazovalo Vrchní státní zastupitelství v Praze na nesprávnou aplikaci § 416 vojenského trestního zákona o zločinech a přečinech ze dne 15. ledna 1855, ve znění pozdějších předpisů, jehož ustanovení § 415, které mělo být podle jeho názoru správně uvažováno, dovolovalo uložit jedině trest smrti provazem.

Je tomu tak proto, že skladba druhů trestů by měla odpovídat danému dosaženému stupni humanizace trestního práva a v obecné rovině by proto měla být s přibývajícím časem pro pachatele zpravidla příznivější; v tom spočívá **materiální** význam § 16 odst. 2 tr. zák. Je tomu ale také proto, že toto ustanovení má zásadní **procesní** význam. Ač to na prvý pohled nemusí být zřejmé, je mimo jiné jeho účelem zabránit tomu, aby vyslovením druhu trestu, který již není v nové právní úpravě obsažen, nebyla vytvořena procesně neřešitelná situace, která by vznikla tím, že by sice byl vysloven trest, ale nebylo by jej pro chybějící zákonnou procesní úpravu a příslušné instituty podle ní vytvořené, možno vůbec vykonat. Takže kromě významné pojistky proti zhoršení situace odsouzeného má toto ustanovení *zejména a především zásadní význam procesní*, pro to, aby vůbec bylo možno danou sankci vykonat.⁶

Při řešení, která z úprav je mírnější (resp. zda původní úprava není přísnější) jsou z hlediska aplikace tohoto ustanovení možné zásadně dva **alternativní** přístupy (ve výsledku však musí vyznít pro pachatele stejně):

1. Posoudí se veškeré rozhodující okolnosti a podmínky, a to bez ohledu na toto ustanovení; původní úprava se tedy bude uvažovat v celém jejím komplexu tak jak zněla v době její účinnosti (a v době spáchání trestného činu, o který jde) a přihlédne se i k těm druhům trestů, které již podle nové úpravy nelze uložit (tudíž ani vykonat).
2. Posoudí se nejprve důsledky ustanovení § 16 odst. 2 tr. zák. a teprve poté další podmínky a okolnosti ve stejném rozsahu jako pod bodem 1. výše.

Řešil-li by se uvedený problém podle naznačeného postupu pod bodem 1. bez vztahu k § 16 odst. 2 tr. zák., pak jednoznačně vychází původní úprava, která znala trest smrti, jako úprava nejpřísnější a pak by závěr vyzněl jednoznačně ve prospěch novější právní úpravy.

Bylo-li by postupováno podle bodu 2., pak by nejprve bylo nutno konstatovat, že k trestu smrti jako možné sankci nelze vůbec přihlížet a rozhodující pro posouzení použitelnosti konkrétní úpravy by opět bylo naplnění podmínek z hlediska možného uložení sankce, která (bez trestu smrti) by konkrétně hrozila pachateli v době činu, popřípadě která by mu hrozila podle některé z následujících úprav, jak procházely postupnými novelizacemi.

Postup podle první naznačené alternativy, při kterém by se mechanicky vyloučilo ustanovení odstavce 2 z posuzování zásady uvedené v odstavci 1, není správný. Při tomto přístupu se totiž pomíjí fakt, že ustanovení § 16 odst. 2 tr. zákona vylučuje možnost přihlížet jako k **možné, reálně hrozící sankci**, k trestu smrti.

Posuzování časové působnosti trestního zákona z hlediska příkazu užití úpravy buď původní (je-li trestnost co do všech zkoumaných a v úvahu připadajících detailů stejná) nebo úpravy novější, je-li pro pachatele příznivější, totiž není jen ryze teoretickým zkoumáním podmínek, které se v rámci trestního řízení, o něž jde, mohou, či také nemusí naplnit. Naopak - je reálným pohledem na **možný výsledek** budoucího trestního řízení. K podobnému mechanickému přístupu při aplikaci zásady

---

⁶ Trestní zákon a ani trestní řád nemá obecný mechanismus, který by řešil danou situaci pro všechny případy bez ohledu na dobu, kdy k ní dojde. Proto příslušné „narovnávací“ ustanovení bývá obsaženo pravidelně v přechodných ustanoveních příslušné novely, která mění trestní zákon tak, že odstraňuje některý druh trestu nebo jej nahrazuje jiným druhem trestu. Např. zákon č. 175/1990 Sb., jímž byl zrušen trest smrti jako druh trestu, obsahoval v čl. II pod bodem 2. ustanovení, podle něhož „uložený trest smrti se mění na trest odnětí svobody na doživotí“.

uvedené v § 16 odst. 1 tr. zák. (zde podle alternativy č. 1) může svádět nepochopení, jak aplikovat tuto zásadu **prakticky**. Tj., pokud se zaměřuje povinnost orgánů činných v trestním řízení řešit daný případ zcela konkrétně, s úvahou dovedenou až do zcela konkrétního **výsledného** trestního rozhodnutí na podkladě reálně aplikovatelných právních úprav ve všech jejich souvislostech, které je nutno pro tento případ řešit, s posuzováním víceméně teoretické otázky, jak by mohlo trestní řízení v dané věci dopadnout, kdyby se aplikovaly v úvahu připadající úpravy jako celek, bez ohledu na to, zda ony již překonané právní úpravy jsou či nejsou v době posuzování skutečně ve svém celku takto aplikovatelné či nikoli.

Ve skutečnosti tomu musí být právě naopak. Podmínky trestnosti, jež se z pohledu ustanovení § 16 tr. zák. zkoumají (nutno zdůraznit, že se bere v úvahu celé toto ustanovení, nikoli jen jeho prvý odstavec), se zkoumají právě proto (a lze říci dokonce **jedině** proto), aby výsledek tohoto zkoumání dovedl v budoucnu, na konci vedeného trestního řízení, **soud ke zcela konkrétnímu trestnímu rozsudku**, jenž musí vycházet v plné míře z té právní úpravy, o kterou bude nejen procesně, ale zde zejména také **hmotněprávně** opřen.

Složitost vzájemného vztahu ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestního zákona a ustanovení § 16 odst. 2 tr. zák. privilegujícího z hlediska všech druhů sankcí, které právní úprava zná, výlučně jen ty sankce, které lze v daném aktuálním čase uložit, spočívá v tom, že

- v obecné rovině žádné z obou těchto ustanovení nemá fakticky před druhým jednoznačnou přednost co do časové posloupnosti tak, jak je třeba k nim v dané konkrétní věci přihlídnout,
- obsahově řeší tutéž problematiku, každé z obou však poněkud z jiného pohledu, a
- ačkoli úprava v odstavci 1 v sobě nutně zahrnuje i zásadu, obsaženou v odstavci 2, který je tu v **obecné rovině** v pozici **subsidiárního** pravidla, odstavec 2 nelze aplikovat mechanicky, neboť pro určitý **zcela konkrétní případ** se stává tento odstavec normou **speciální** tudíž, že musí být aplikován **přednostně**, aby bylo možno vůbec ke správnému závěru při aplikaci zásady uvedené v odstavci 1 dospět.

Tato složitost neplyne z obsahu obou ustanovení samotných, ale z principů, které mají být aplikovány. Vůdčí princip – povinnost aplikovat úpravu ze všech v úvahu připadajících tu nejmírnější (není-li mírnější některá z pozdějších, pak právní úpravu původní), vyjádřený explicitně v odstavci 1 a obsažený (byť ne výslovně a v absolutním pojetí) i v ustanovení odstavce 2, znamená konkrétně následující:

- zná-li původní právní úprava druh trestu, který je jednoznačně přísnější než jakýkoli druh trestu obsažený v novější právní úpravě, pak je nutno nejprve aplikovat zásadu uvedenou v § 16 odst. 2 tr. zák. a pomocí ní tento druh trestu eliminovat jako **základní kritérium** hodnocení trestnosti na samém prvopočátku úvah v tom směru, že díky použití uvedeného principu **není původní právní úprava diskvalifikována z dalších úvah při porovnávání trestnosti srovnávaných úprav**; pak se již postupuje při hodnocení trestnosti standardním postupem,⁷
- nezná-li původní právní úprava takový druh trestu, pak se aplikuje ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., a **v rámci jeho aplikace** a hodnocení trestnosti se přihlídnou i

⁷ Nezná-li uvedená právní úprava jiný druh trestu než ten, který již nelze aplikovat, nezbývá než hledat některou z následujících, která je pro pachatele nejpříznivější. K tomu srov. příklad v pozn. pod čarou č. 5.

k ustanovení odstavce 2, které může v daném konkrétním případě omezit podmínky pro uložení **i jen některého druhu trestu uvedeného v původní právní úpravě, pokud jeho uložení je podle nové úpravy vyloučeno**, měla-li by se v daném případě použít tato původní úprava,

- obsahuje-li původní právní úprava vedle původního trestu, který již uložit nelze, jiný přísný trest, byť v podobě trestu alternativního k tomuto již zrušenému druhu trestu, a **tento druh trestu zná i nová právní úprava – a který tudíž lze i za použití § 16 odst. 2 tr. zák. uložit - nebrání uvedené principy aplikaci této původní úpravy a uložení tohoto alternativního trestu**, byť vzhledem k tomuto ustanovení je uložení onoho již neaplikovatelného, „základního“ trestu, **vyloučeno**.⁸

---

⁸ V zájmu úplnosti nutno říci, že ani podle předchozí právní úpravy, zejména pak vzhledem k její aplikaci v praxi (z hlediska výkladu a uplatňování ustanovení § 29 tr. zák. a podmínek v něm uvedených, zejména s přihlédnutím k podmínce spočívající v možnosti - či naopak nemožnosti - resocializace pachatele) nebylo – aspoň podle dostupných pramenů - ustanovení o výjimečném trestu odnětí svobody nad 15 až do 25 let odnětí svobody nikdy užíváno v podobě „čistého“ alternativního trestu, tedy v podobě trestu ukládaného dle volného uvážení soudu, který by libovolně rozhodoval o tom, kdy bude uložen trest smrti a kdy naopak bude tento absolutní trest nahrazen výjimečným trestem odnětí svobody, byť formulace v zákoně zněla v určité době vývoje právní úpravy tak, že formálně tuto možnost zákon soudu skutečně poskytoval. Tak byla úprava formulována např. v době od 1. 7. 1973 do 30. 6. 1990 v ustanovení § 29 odst. 3 tr. zák., které tehdy znělo: „Místo trestu smrti může soud uložit trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let, jestliže považuje takový trest ke splnění účelu trestu na dostatečný“. Ve skutečnosti však podmínka možnosti (resp. nemožnosti) resocializace obviněného (požadavek individuální prevence) byla chápána víceméně jako samostatná kumulativní podmínka a její naplnění rozhodovalo o tom, který z těchto dvou druhů trestů bude nakonec aplikován. Ostatně je to i pochopitelné – i zájem na ochraně společnosti, který byl onou druhou základní podmínkou (formálně vyjádřenou jako alternativní k podmínce možné nápravy pachatele a představující požadavek generální prevence) - v sobě vlastně fakticky obsahoval i tuto podmínku (představující požadavek individuální prevence), neboť jak mohl zájem na ochraně společnosti vyžadovat uložení absolutního trestu - trestu smrti, když bylo možno (aspoň s danou mírou pravděpodobnosti) docílit stejného výsledku resocializací pachatele při uložení výjimečného trestu odnětí svobody? K tomu srov. např. Rt 61/71. [Pro zajímavost: Stejně – tedy *alternativně* - podmínky účinné ochrany společnosti a možnosti nápravy pachatele formálně uvádí § 29 odst. 3 písm. b) tr. zák. v účinném znění]. „Alternativnost“ výjimečného trestu odnětí svobody je proto třeba chápat tak, že jej bylo možno uložit jen za ta *typově závažná* jednání, za která bylo možno současně uložit i trest smrti, měl však být ukládán z těchto případů za jednání *individuálně méně závažná*. Nebo také opačně - Nejvyšší soud vykládá v judikátech citovaných v příloze, že trest smrti byl určen pro případy nejzávažnější z těch závažných, za něž bylo možno výjimečný trest jako takový vůbec uložit.

V případě splnění podmínek pro jeho uložení (tedy tam, kde postačoval k dosažení účelu trestu) se výjimečný trest odnětí svobody stával trestem obligatorním ukládaným místo trestu smrti v případech, kdy vlastně uložení trestu smrti fakticky, reálně, nepřipadalo v úvahu, neboť pro jeho uložení nebyly splněny všechny zákonné předpoklady. A v tomto smyslu má své místo výjimečný trest odnětí svobody v sazbě od 15 do 25 let i v současné právní úpravě – zde alternuje za trest, který se absolutnímu trestu blíží – za trest doživotí. Protože však v době do jeho zavedení trest doživotí v původní právní úpravě jako druh trestu vůbec neexistoval, nelze z jeho obdobných (víceméně ale jen teoreticky předpokládaných) důsledků dovozovat, že by jej bylo možno dnes uložit namísto původního trestu smrti, a to podle původní úpravy. To by byla – kromě nepřípustného překročení mezí uvedených v § 16 odst. 1 tr. zák. – i nepřípustná kombinace dvou různých právních úprav v jednom trestním rozhodnutí. Taková záměna druhu trestu za druh trestu již neexistujícího již není možná. Zde je proto třeba hledat hranici pro používání různých právních úprav z hlediska časové působnosti tak, jak se postupem doby v této otázce vyvíjely. Je však přípustné srovnávat z hlediska zásad uvedených v § 16 tr. zák. podmínky pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody podle všech právních úprav, které jeho uložení postupem doby s vývojem právní úpravy připouštěly, i když byly formálně (navenek) formulovány tak, jako by šlo o tresty, jejichž uložení bylo vázáno nejprve na vyslovení trestu smrti, který byl následně změněn ve výjimečný trest odnětí svobody. Ve skutečnosti je třeba postupovat jinak – hledat závažnost, typovou společenskou nebezpečnost posuzovaného jednání, dovolující (resp. ukládající povinnost) uložit jako sankci výjimečný trest, a pak rozlišovat, který z obou možných – je-li

Ač tu § 16 odst. 2 tr. zák. stojí zdánlivě osamoceně, je nedílnou součástí uvedených principů a má svá jasná pravidla, jak jej nutno aplikovat. Pro případy, kdy původní úprava znala nejpřísnější trest, které už další novější úpravy neobsahovaly, jenž již nelze v době rozhodování ani uložit ani vykonat, je jeho význam zásadní potud, že tím, že absolutně brání uložení takového trestu, dovoluje ponechat původní úpravu v okruhu dál hodnocených právních úprav z hlediska jejich aplikovatelnosti (co do trestnosti). Současně však svým obsahem (protože je součástí celé koncepce trestního zákona a nutně v sobě odráží i princip uvedený v § 16 odst. 1 tr. zák.) nebrání užití původní úpravy tam, kde po vyloučení tohoto jednoho druhu trestu obsahuje původní úprava další, s novou úpravou srovnatelné (druhově shodné) tresty, byť v době jejich aplikace byly podmínky pro jejich ukládání formulovány jako alternativa k tomuto v době rozhodování již neaplikovatelnému druhu trestu. Je-li použití tohoto (dříve alternativního) trestu slučitelné s principem uvedeným v odstavci 1, lze jej rovněž použít. Tam pak rozhoduje *celková trestnost*, nikoli fakt, že *tento druh trestu* byl dříve (navenek) formulován jen jako alternativa k již zcela opuštěnému druhu trestu v systému trestání podle norem práva trestního.⁹

Postup podle první alternativy jen zdánlivě může vést k jinému výsledku než postup podle alternativy uvedené pod č. 2. Kdyby totiž tento názor byl důsledně doveden až do konce (do meritorního rozhodnutí), i podle něj - podle zásady uvedené v odstavci 1 - by bylo nutno dojít na samém konci trestního řízení k závěru, že starší úprava je mírnější. Pokud se totiž při posuzování podmínek trestnosti orgán činný v trestním řízení, který tuto otázku zkoumá, nezastaví u konstatování, že původní úprava je vyloučena, protože obsahuje nejpřísnější (ale neaplikovatelný) trest, ale bude srovnávat v úvahu připadající úpravy *bez tohoto trestu*, až se dostane na *konkrétní druh a výměru trestu*, musí konstatovat, že původní úprava je pro daný případ mírnější. Může být uložen jen ten druh trestu, který zná nová úprava, což je právě vyjádřeno v § 16 odst. 2 tr. zák., a v tomto momentě *nejpozději* musí konstatovat, že při porovnání starší a novější úpravy, novější úprava obsahuje pro konkrétní jednání zvýšené rozpětí sazby trestu odnětí svobody proti původní úpravě, která znala sice trest smrti, ale obsahovala přísnější podmínky pro uložení

---

tato možnost zákonem připuštěna - je přípustné uložit, zda výjimečný trest odnětí svobody či trest smrti (popřípadě dnes trest doživotí).

⁹ Nelze tu přistoupit na obrácený postup užití § 16 odst. 2 tr. zák., tedy nejprve porovnat trestnost podle všech ustanovení, přicházejících v úvahu, pominout ovšem přitom zásadu uvedenou v odstavci 2 a vzít v úvahu i ten druh trestu, který je *ex lege* v době rozhodování již neaplikovatelný jak co do možnosti uložení tak co do jeho vykonatelnosti, a pak teprve říci, že *novější úprava bude* (zpravidla, téměř vždy - s výjimkou případů, kdy bylo vyloučeno uložení tohoto trestu *ex lege* již v době činu u určitého okruhu pachatelů, např. u mladistvých) za této situace *mírnější*. Taková úvaha by jednak odporovala zásadě, již má na mysli právě odstavec 1, jednak by popírala reálný obsah ustanovení odstavce 2. Neboť jeho význam není jen formální, ale musí být vzat v úvahu i z pohledu zkoumání výsledků porovnání těchto úprav dovedeného až do konkrétního odsuzujícího rozsudku. Teprve v něm se (samozřejmě v rovině úvah v daném stadiu řízení a na podkladě důkazů, jež jsou k dispozici) totiž může odrazit toto porovnávání trestnosti jednotlivých úprav co do všech detailů, které musí být vzaty v úvahu. Jinak řečeno – nutno pohlédnout na danou situaci nikoli tak, že v řízení se dospěje k nějakému rozhodnutí a pominout některé nutné náležitosti - např. to, že musí být také vykonatelné, ale z toho hlediska, jako by v daném momentě bylo nutno vydat odsuzující rozsudek, který se ovšem *hmotněprávně* musí opírat o tu či onu zcela konkrétní právní úpravu v celé její aplikovatelné šíři. V žádném případě (a to se nijak ani nezpochybňuje) nemůže jít o kombinaci obou či dokonce několika hmotněprávních úprav. Nutno však znovu zdůraznit – pokud se hovoří o použití té či oné úpravy, je nutno připustit její použití v plném rozsahu, který zákon dovoluje v době rozhodování. Nikoli nejprve teoreticky posuzovat přísnost starší úpravy včetně druhu trestu, o němž je známo, že nemůže být již uložen, pak tento fakt pominout a dospět k závěru, že sice jej nelze již uložit, ale proto, že jej bylo možno uložit v době činu, je nová úprava, která tento druh trestu již nezná, vždy mírnější.

výjimečného trestu (nebo neznala výjimečný trest v podobě trestu odnětí svobody vůbec). Omyl, který svádí k nesprávné aplikaci ustanovení § 16 tr. zák. z hlediska vztahu odstavce 1 a odstavce 2 spočívá jen v nedůslednosti při jeho aplikaci. V tom, že posuzující zůstává v tomto případě stát *ante portas* - před koncem úvah - neboť nedovádí posouzení podmínek trestnosti do (v této fázi sice hypotetického, leč pro posouzení věci z hlediska užití příslušné úpravy zcela zásadního) konečného, meritorního rozhodnutí – odsuzujícího rozsudku, který má důsledně danou (tj. vybranou) právní úpravu aplikovat po hmotněprávní stránce v *celém jejím aplikovatelném rozsahu*, nikoli v teoretické možnosti uložit ty druhy trestů, které sice původní úprava znala, ale které by stejně nebylo možno v důsledku zásady uvedené v § 16 odst. 2 tr. zák. již uplatnit.

O tom, zda bude v konečné fázi mírnější nová úprava či nikoli, rozhodne samozřejmě až zcela konkrétní posouzení všech podmínek případu. Obecně lze říci tolik: Zná-li starší úprava přísnější druh trestu (např. co do rozpětí trestní sazby), zatímco nová úprava vedle přísnějšího rozpětí zná také ale mírnější trest v podobě privilegované skutkové podstaty, která obsahuje zmírňující podmínky a dovoluje uložit trest pod sazbu stanovenou u původní úpravy, pak se může stát, že při posouzení obou dvou úprav bude nakonec právní úprava nová shledána za mírnější a bude aplikována ona. To však závisí na zcela konkrétních okolnostech každého jednotlivého případu a na formulaci skutkových podstat trestného činu, jež mají být z hlediska časové posloupnosti svého vývoje v historii novel trestního zákona na dané jednání aplikovány. K tomu již nelze dodat nic víc nad rámec toho, co obsahují příslušné teoretické práce a některá soudní rozhodnutí, která se v minulosti vyjadřovala k této problematice.

Toto stanovisko se vydává podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší státní zástupkyně
Mgr. Marie Benešová

Ze starší judikatury v konkrétních trestních věcech lze poukázat na tato rozhodnutí:

Poukázat lze především na rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 To 81/90 ze dne 31. října 1990. Jím byl **obv. Z. J.** uznán vinným skutkem spáchaným v přesně neurčenou dobu od 23,00 hod. dne 3. ledna 1990 do 08,00 hod. dne 4. ledna 1990, který Nejvyšší soud kvalifikoval jako trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. ve znění před novelou č. 175/1990 Sb. Za to mu byl uložen podle § 219 tr. zák. ve znění před novelou č. 175/1990 Sb. mj. trest odnětí svobody v trvání čtrnácti let se zařazením do III. NVS. K odůvodnění právního závěru o použití příslušného trestního zákona NS zejména uvedl: „Městský soud v Praze však pochybil, pokud prokázaný skutek obžalovaného právně posoudil jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. č. 175/1990 Sb. platného od 1.července 1990, a náležitě neuvážil že použití nového práva je pro pachatele příznivější, skýtá-li jeho ustanovení, posuzované jako celek, výsledek pro pachatele příznivější n právo dřívější. Úvaha, že ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. otázku, co je pro pachatele příznivější, nelze omezit na srovnání základních trestních sazeb staré a nové úpravy, ale posoudit ji komplexně i včetně možnosti uložení výjimečného trestu, jehož podmínky u obžalovaného nejsou ve smyslu § 29 tr. zák. splněny, přičemž v důsledku zrušení trestu smrti, který bylo možno dříve uložit, nynější úprava tento trest nezná, takže v úvahu připadající tresty včetně doživotí nutno posoudit jako příznivější, ježto nejsou spojeny s odnětím života, není přesná a správná.

Při použití ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba vždy posoudit, zda použití nového zákona jako celku, tj. jak z hlediska ustanovení zvláštní části tak i obecné části trestního zákona, je pro pachatele příznivější. Pro závěr zda použití pozdějšího zákona je z hlediska sankce pro pachatele příznivější není rozhodné jen pouhé srovnání sankcí uvedených ve srovnávacích zákonech, ale výsledek srovnání trestů, které při použití zákona o celku by byly pachateli uloženy Především je třeba uvážit jak se do řešené problematiky promítne to, že novelou trestního zákona byl zrušen trest smrti. Přitom ustanovení § 16 odst. 2 tr. zák. připouští uložení pouze takového druhu trestu, který dovoluje zákon účinný v době rozhodování; tzn. že trest smrti nebylo možno uložit v žádném případě, a již bude trestnost činu posuzována podle zákona účinného do 1. července 1990 nebo po tomto datu. Nelze-li tedy trest smrti vůbec uložit, nemůže jeho zakotvení jako možné sankce v § 219 tr.zák. č. 140/1961 Sb., nijak ovlivnit ani úvahy týkající se příznivosti právní úpravy ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák.

Po vyloučení vlivu trestu smrti se tudíž na řešení problému působnosti dřívějšího či pozdějšího trestního zákona v konkrétním (tomto) případě stává rozhodujícím kritériem pro posouzení otázky, zda použití pozdějšího zákona by bylo pro pachatele příznivější, celkový výsledek s hlediska trestnosti, jehož by bylo při aplikaci toho nebo onoho zákona dosaženo s přihlédnutím ke všem právně rozhodným okolnostem konkrétního případu.

V případě obžalovaného shrnuto to znamená, že v době rozhodování soudu prvního stupně nebylo možno uložit trest smrti ani podle dřívější úpravy § 219 tr. zák. ani podle pozdější. Možnost uložení výjimečného trestu dovolují obě úpravy, pokud jde o trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let (§ 29 odst. 3 dřív. zák., § 29 odst. 2 platného trestního zákona). V případě obžalovaného splnění zákonných podmínek pro uložení výjimečného trestu v posléze uvedené trestní sazbě však městský soud správně neshledal. V úvahu tedy v případě obžalovaného přichází uložení trestu v základní sazbě, která je podle § 219 tr.zák. účinného před novelou (1. 7. 1990) v rozpětí od 10 do 15 let a stejná trestní sazba je uvedena v § 219 odst. 1 tr. zák. č. 175/1990 Sb. Neshledal-li městský soud splnění zákonných podmínek pro uložení výjimečného trestu tj. v sazbě nad patnáct let až do dvaceti pěti let a dospěl—li k závěru, že obžalovaného lze napravit trestem odnětí svobody v sazbě do patnácti let, pak právě s ohledem na celkový výsledek trestnosti (srovnání obou zákonů), je pro obžalovaného příznivější posouzení skutku jako trestného činu vraždy podle § 219 tr. zákona č. 140/1961 Sb. se sankcí 10 až 15 let, než téhož trestného činu podle § 219 tr. zák. odst.2 tr.zák.č. 175/1990 Sb. se sankcí od 12 do 15 let trestu odnětí svobody. Protože podle odst. 1 § 219 tr.zák. po novele je pachatel ohrožen stejnou sankcí jako je tomu podle § 219 tr.zák. č. 140/1961 Sb. a podmínky pro uložení výjimečného trestu nebyly shledány, ač by v úvahu přicházely podle obou zákonů (§ 29 - jen pokud obžalovaný čin spáchal zvlášť zavrženíhodným způsobem či nyní zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem vzhledem k čemuž by stupeň nebezpečnosti pro společnost byl velmi vysoký, nyní velmi vysoký), pak ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. je příznivější pro obžalovaného zákon účinný v době, kdy byl čin spáchán a nikoliv zákon pozdější. Měl proto být obžalovaný uznán vinným trestným činem vraždy podle § 219 tr. zák.

č. 140/1961 Sb. a nikoliv tímž trestným činem podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. č. 175/1990 Sb., který je s hlediska sankce přísnější.

Z vpředu uvedených důvodů Nejvyšší soud České republiky shledal, že došlo k porušení zákona v ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. ve vztahu k § 219 odst. 1, odst. 2 tr. zák. po novele, proto z podnětu podaných odvolání podle § 258 odst.1 písm.d) tr.ř. napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a ve věci rozhodl sám, když takový postup mu podle § 259 odst.3 tr. ř. dovoľoval správně zjištěný skutkový stav soudem prvního stupně.

Obžalovaného Z. J. na podkladě výsledků, provedeného dokazování a všech zjištěných skutečností uznal vinným trestným činem vraždy podle § 219 tr. zák. platného v době, kdy se trestného činu dopustil, a to z důvodů uvedených a podrobně rozvedených v odůvodnění napadeného rozsudku i tohoto rozsudku, shledav, že je za spáchaný trestný čin plně trestně odpovědný.

Trest odnětí svobody obžalovanému ukládal v sazbě podle § 219 tr. zák. č. 140/1961 Sb. od deseti do patnácti let. Při ukládání druhu a výše trestu vycházel z hledisek zákona rozhodných a uvedených v § 23 odst.1, 31 odst.1 tr.zák. (odst. 4 tr.zák.). Zabýval se i názorem zástupce Generální prokuratury ČR, že v případě obžalovaného jsou splněny zákonné podmínky pro uložení výjimečného trestu podle § 29 tr. zák., neboť obžalovaný trestný čin vraždy spáchal zvlášt' zavrženíhodným způsobem vzhledem k němuž a skutečnosti, že jde již o vícekrát soudně trestaného pachatele a to i pro násilné trestné činy a tedy o hlouběji narušeného pachatele, je stupeň nebezpečnosti činu pro společnost mimořádně vysoký a není naděje obžalovaného napravit trestem odnětí svobody do patnácti let, přičemž považuje za splněné podmínky pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let i podle § 29 odst. 2 tr. zák. po novele, neboť s ohledem na zjištěné skutečnosti stupeň nebezpečnosti jednání obžalovaného pro společnost je velmi vysoký a možnost jeho nápravy je obzvlášt' ztížena. I když městský soud bez jakéhokoliv odůvodnění shledal, že v případě obžalovaného nejsou splněny podmínky pro uložení výjimečného trestu podle § 29 tr. zák. (strana 10 odůvodnění napadeného rozsudku), lze jeho závěr považovat za správný vzhledem k výsledkům provedeného dokazování. Z nich vyplývá, že obžalovaný trestný čin vraždy nepochybně spáchal zvlášt' zavrženíhodným způsobem dle dřívější úpravy § 29 tr. zák. nebo zvlášt' surovým trýznivým podle nové úpravy § 219 odst. 2 tr. zák. (zjištěný průběh útoku trvajcí delší dobu s výroky obžalovaného, že "dodejchá", znamenal pro poškozenou mučivé fyzické i psychické útrapy). To by odůvodňovalo hodnotit stupeň nebezpečnosti činu pro společnost jako mimořádně či velmi vysoký. Učinit takový závěr je možno však jen na podkladě zhodnocení hledisek ustanovení § 3 odst. 4 tr. zák. jakožto základní směrnice pro určení stupně nebezpečnosti činu a nikoliv výlučně z kritérií návěty § 29 tr. zák. Zhodnocením kritérií ustanovením § 3 odst. 4 tr. zák. s hlediska výsledků provedeného dokazování není pochyb o tom, že obžalovaný vraždou poškozené spáchanou v přímém úmyslu, usmrcením matky tří dětí se významně dotkl zájmu společnosti na ochraně života člověka a s přihlédnutím k zjištěnému způsobu spáchání činu i míře zavinění (přímý úmysl) jakož i k tomu, že jde o osobu již vícekrát soudně trestanou, psychopatickou a aby stupeň nebezpečnosti činu pro společnost bylo nutno hodnotit jako mimořádně nebo velmi vysoký. Na určení stupně nebezpečnosti v konkrétním případě má vliv i hodnocení okolností, za nichž byl čin spáchán, dále okolnosti polehčující a pohnutka činu. V tomto ohledu z provedeného dokazování vyplývá, že poškozená obžalovaného k činu vyprovokovala jednak tím, že odmítala se starat o společné děti umístěné v dětském domově s tím, že jim odvykla, které chtěl obžalovaný přijmout do rodiny; dále se mu doznala z nevěry po dobu jeho výkonu trestu a sama jej napadla nejen slovně, ale především fyzicky o odporovala mu i v průběhu jím započatého útoku s tím, že od něho odejde k svému milenci. Příčinou jeho násilného útoku bylo proto uvedené chování poškozené, žárlivost obžalovaného a jeho agresivní psychopatická osobnost znásobená vlivem po alkoholických nápojů. I když obžalovaný je vícekrát soudně trestanou osobou pro různé trestné činy (přečiny), ale i pro trestné činy násilné povahy (ublížení na zdraví s těžkou újmou a týrání svěřené osoby — nezl. dětí poškozené), nelze přehlédnout na druhé straně, že v občanském životě jinak řádně pracoval a to i ve výkonu trestu, kde byl za mimořádné pracovní výkony i dodržování vězeňského režimu vícekrát kázeňsky odměněn. Že se k spáchání trestného činu doznal. Možnosti jeho nápravy ztížené podle znalců, psychiatrů a psychologa v důsledku jeho psychopatické agresivní osobnosti s rysy nezdrženlivosti, impulzivitu, rysy antisociálními s nerovinnou oblastí vyšších citů, s přihlédnutím k jeho kladnému vztahu k práci a přizpůsobivosti, snaze vychovávat děti v rodině (poškozená je zanedbávala a byla odsouzena pro trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže (svých dětí), jsou ještě zachovány. Nejde o pachatele zvlášt' silně narušeného jehož náprava by byla obzvlášt' ztížena. Vzhledem k těmto skutečnostem i s přihlédnutím podstatě polehčujících okolností, které stupeň nebezpečnosti

činu pro společnost snižující, má odvolací soud za to, že jejich význam a závažnost v komplexu ostatních okolností přezkoumávaného případu, zejména ve srovnání i oněch přitěžujících, které byly zjištěny na straně obžalovaného, jsou takové váhy že bezpečně neodůvodňují závěr o mimořádném ani o velmi vysokém stupni nebezpečnosti ve smyslu ustanovení § 29 tr.zák. Nebyly splněny proto zákonné podmínky pro uložení výjimečného trestu ve smyslu ustanovení § 29 tr. zák. před novelou a po ní. Proto významu postrádá zabývat se dalšími podmínkami nezbytnými pro uložení tohoto trestu.“.

V rozsudku sp. zn. 6 To 4/92 ze dne 8.5.1992 v **trestní věci obv. Z. M.** (jednání ze dne 7.6.1989), jehož uznal vinným tr. čin podle § 241 odst. 1, 2 písm. b) a § 219 tr. zák. účinného do 30. 6. 1990 uvedl Nejvyšší soud mj.: „Pochybení se však městský soud dopustil pokud jednání obžalovaného kvalifikoval jako trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1, odst. 2 písm. b) a trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. b), d), f) tr. zák. č. 175/1990 Sb. účinného od 1.7.1990 a nikoliv podle tr. zák. č. 140/1961 Sb. účinného do 30.6.1990 platného v době, kdy byly činy spáchány. I když ve smyslu ust. § 16 odst. 1 tr. zák. pro závěr, který trestní zákon je svým souhrnu pro pachatele příznivější vycházel správně ze zásady, že rozhodující je výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celků pachateli trestného činu vraždy uloženy, v rozporu s ní i s výsledky provedeního dokazování zjistil, že mu hrozí uložení absolutního trestu. Splnění podmínek pro uložení výjimečného trestu smrti podle dřívějšího zákona dovodil z toho, že podle § 29 odst. 1 obžalovaný trestný čin vraždy na nezletilé poškozené spáchal zvlášť zavrženíhodným způsobem a ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky, vzhledem k nimž stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je mimořádně vysoký a uložení výjimečného trestu, trestu smrti v jeho případě vyžaduje účinná ochrana společnosti (§ 29 odst. 1 písm. a) dříve platného tr. zák.). Závěr o tom, že obžalovanému i podle trestního zákona platného od 1.7.1990 hrozí uložení výjimečného trestu smrti, odůvodnil poukazem na to, že o jeho zavedení se opět uvažuje vzhledem k nárůstu kriminality, zejména brutálních, zákeřných a zvlášť zavrženíhodných násilných trestných činů. Protože trest smrti byl zrušen, dovodil, že s ohledem na ust. § 16 odst. 1 tr. zák. je pro obžalovaného příznivější zákon č. 175/1990 Sb. Proto skutek obžalovaného posoudil jednak jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. b), d), f) novelovaného zákona a jednak jako trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1, odst. 2 písm. b) téhož zákona, který sice nedoznal v novele změny, ale jen z toho důvodu, aby všechny skutky obžalovaného byly právně posouzeny podle stejného trestního zákona a obžalovanému uložil trest odnětí svobody na doživotí (§ 219 odst. 2, § 29 odst. 1, odst. 3 písm. a), b), c), § 35 odst. 1 tr. zák.).

Dlužno konstatovat, že městský soud s hlediska výsledků provedeního dokazování pochybil, pokud dospěl k jednoznačnému závěru, že v případě obžalovaného při splnění zákonných podmínek, mu hrozilo uložení výjimečného trestu smrti. Důsledně nevážil, že i při splnění výjimečných podmínek pro uložení trestu smrti uvedených v § 29 odst. 1 písm. a) tr. zák., které správně zjistil a zákonným způsobem v napadeném rozsudku i odůvodnil, soud může namísto trestu smrti uložit výjimečný trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let (§ 29 odst. 3 tr. zák.), jestliže považuje takový trest ke splnění účelu trestu za dostatečný (generální a individuální prevence). Neuvážil, že dříve platný trestní zákon nestanoví bližší kritéria týkající se stupně nebezpečnosti činu pro společnost, poměrů pachatele a možnosti jeho nápravy pro volbu mezi alternativou trestu smrti a alternativou trestu odnětí svobody nad patnáct let až do dvaceti pěti let a že vycházel ze zásady, že z případů, v nichž jsou splněny podmínky § 29 odst. 1 nebo 2 tr. zák., je trest smrti určen pro případy těžší a trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let pro případy lehčí a že při hodnocení těchto kritérií je třeba vzít v úvahu všechny okolnosti, které mají vliv na výměru trestu; uložení trestu smrti totiž zákon umožňoval jen tam, kde ani trest odnětí svobody nad 15 let až do 25 let nebyl způsobilý splnit účel trestu. Přitom závěr o uložení trestu smrti musí být založen na konkrétních skutečnostech. Ty se ovšem v odůvodnění napadeného rozsudku postrádají...*(Nejvyšší soud dál rozebíral hodnocení stupně společenské nebezpečnosti jednání obžalovaného z hlediska uvedených zákonných kritérií)*... Za podmínek splnění kritérií návěty § 29 odst. 1 tr. zák. a podmínek uvedených v něm podle písm. a), b) trestního zákona účinného do 30.6.1990 mohlo proto přicházet úvahu uložení jen alternativního výjimečného trestu odnětí svobody nad 15 až do 25 let. Vzhledem k tomu, že nebylo zákonných podmínek pro uložení trestu smrti padá úvaha a závěr městského soudu, že by výjimečný trest doživotí bylo možno uložit i podle novely trestního zákona č. 175/1990 Sb., jehož podmínky shledal podle § 29 odst. 1 písm. a), b), c) cit. zákona. V tomto ohledu je třeba uvést, že podle výsledků dokazování pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí by byly splněny podmínky jen pod písm. a), b) cit. ustanovení, tj. zjištěný mimořádně vysoký stupeň nebezpečnosti činu (vraždy) pro společnost a

účinná ochrana společnosti před pachatelem. nebyla však splněna ona třetí podmínka, která musí být splněna současně a to, že není naděje pachatele napravit trestem odnětí svobody nad 15 až do 25 let. Vpředu bylo uvedeno, že naděje obžalovaného napravit trestem odnětí svobody nad 15 až do 25 let v jeho případě existuje, když možnost jeho resocializace není vyloučena. Z uvedených důvodů proto odvolací soud na rozdíl od městského soudu shledal, že výsledky dokazování neodůvodňují podklad pro závěr, že by obžalovanému byl uložen trest smrti podle zákona účinného v době, kdy spáchal trestný čin vraždy, ani výjimečný trest odnětí svobody na doživotí podle později platného zákona, jehož zákonné podmínky nebyly splněny. Ve smyslu ust. § 16 odst. 1 tr. zák. je proto pro obžalovaného příznivější trestní zákon platný v době spáchání činu a nikoliv pozdější trestní zákon a to i pokud jde o podmínky pro uložení trestu odnětí svobody v sazbě uvedené v § 29 odst. 2 tr. zák. (nad 15 až do 25 let), které svým výkladem jsou volnější a ve srovnání ust. § 29 odst. 1, odst. 3 tr. zák. platného do 30.6.1990 přísnější, trestní sankce jsou však stejné.

Z výše uvedeného vyplývá, že při správné aplikaci ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. na případ obžalovaného byl podklad pro uznání na vinu trestným činem vraždy podle § 219 tr. zák. účinného do 30.6.1990 a trestným činem znásilnění podle § 241 odst. 1 odst. 2 písm. b) téhož trestního zákona a nikoliv trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 odst. 2 písm. b), d), f) a trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 odst. 2 tr. zák. účinného od 1.7.1990....“.

V trestní věci obv. M. L. (jednání ze dne 27. 6. 1990), Nejvyšší soud rozsudkem sp. zn. 6 To 4/1992 ze dne 18. 5.1992 částečně zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu a o náhradě škody a sám rozhodl tak, že při nezměněném výroku o vině trestným činem vraždy podle § 219 tr. zák., ve znění účinném do 30. 6. 1990, odsoudil obv. M. L. podle § 219 tr. zák., § 29 odst. 1 písm. a), b) odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody 23 roků se zařazením do III. NVS, odkázal Nejvyšší soud zejména na odvodnění soudu prvního stupně, který (s poukazem na zrušený trest smrti) mj. uvedl: „Vzhledem k tomu, že jednání obžalovaného v daném případě je třeba kvalifikovat jako jednání zvláště nebezpečného recidivisty a s ohledem na způsobení, provedení trestného činu vraždy má soud zato, že v daném případě není možno postupovat při ukládání trestu pouze podle ustanovení podle § 219 tr. zákona. Soud vycházel z té skutečnosti, že je třeba uložit obžalovanému trest odnětí svobody, který by vystihoval všechny okolnosti daného trestného činu a přihlédl také k osobním charakteristikám obžalovaného. Účel trestu, jak má na mysli ustanovení § 23 tr. zákona, nemůže s ohledem na způsob provedení trestného činu a následek trestného činu zajistit trest odnětí svobody v zákonné trestní sazbě v § 219 tr. zákona. Účelu trestu v daném případě s ohledem na osobu obžalovaného může zajistit pouze uložení výjimečného trestu, jak má na mysli ustanovení § 29 odst. 1, odst. 3 tr. zákona. Již výše bylo rozvedeno, že nelze uložit obžalovanému za trestný čin, pro který bylo uznán vinným, trest smrti a proto se soud zabýval otázkou ukládání trestu odnětí svobody v rozsahu nad 15 až do 25 let. Obžalovaný se dopustil trestného činu vraždy, který byl proveden zvláště zavrženíhodným způsobem, když tato skutečnost charakterizuje objektivní stránku trestného činu. Tato skutečnost vyplývá jednak z velkého počtu zasazených bodných a bodněřezných ran, brutality a zvrhlosti, surovosti, což plyne ze znaleckého posudku, když některé z ran v dolní části těla poškozené byly této zasazeny v době, kdy již byla mrtvá. Je také dán zvláště těžký – těžko napravitelný následek, to znamená že došlo v daném konkrétním případě ke smrti mladé dívky na akademické půdě, aktivní sportovkyně, reprezentantky, což mělo silný ohlas ve veřejnosti. Vzhledem, k tomu že nelze uložit trest smrti, je ukládán podle § 219 odst. 3 trest odnětí svobody nad zákonem stanovenou trestní sazbu, který má stejně výjimečnou povahu a není uveden v sazbách zvláštní části trestního zákona. Může být tedy uložen jen v případě, že jsou shledány podmínky pro postup dle § 29 odst. 1 tr. zákona...“. Nejvyšší soud - pokud jde o užitou právní kvalifikaci a rozhodnutí o trestu - napravitel jen formální nedostatky rozsudku soudu prvního stupně (citace příslušných ustanovení trestního zákona).

V trestní věci obv. J. O. (jednání ze dne 30.4.1990) Nejvyšší soud rozsudkem sp. zn. 11 To 20/91 ze dne 13.3.1991 zrušil rozsudek soudu prvního stupně a sám rozhodl tak, že uznal obž. vinným tr. činy únosu podle § 216 tr. zák., znásilnění podle § 241 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. a tr. činem vraždy podle § 219 tr. zák. účinného do 30.6.1990 a uložil mu (kromě jiného) trest odnětí svobody v trvání 25 roků se zařazením do III. NVS. K aplikaci konkrétního zákona uvedl: „Podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Jde tedy vždy o porovnání souhrnu právních předpisů (starého i nového), který je pro konkrétního pachatele

příznivější; platí, že nejde o obecné srovnávání trestních sazeb. Pro otázku, který souhrn právních předpisů se v případě daného pachatele použije je rozhodující porovnání, které z těchto různých posouzení je jakožto celek nejpříznivější. Při úvaze o aplikaci § 16 odst. 1 tr. zák. není tedy rozhodné jen srovnání trestných sankcí. Je třeba hodnotit nový a starý zákon jako celky, tzn. jak z hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovením obecné části.

V každém případě při aplikaci § 16 odst. 1 tr. zák. je nezbytné postupovat tak, že se zhodnotí, jak by činnost konkrétního pachatele byla posouzena podle nového zákona. Podle nového zákona se postupuje jen tehdy, je-li konkrétnímu pachateli příznivější.

Tímto způsobem městský soud v Praze nepostupoval, když jen obecně hodnotil, jaké výjimečné tresty je možné uložit a shledal, že dříve účinný zákon je obžalovanému příznivější, neboť lze uložit jen trest odnětí svobody na 25 roků, zatímco podle nového zákona je možné uložit trest odnětí svobody na doživotí (a trest smrti vzhledem k novele již uložit nelze). Základní chybou při této úvaze bylo, že nebylo postupováno podle shora uvedených zásad vzhledem ke konkrétnímu pachateli a nebylo posuzováno, jaký trest by mohl být obžalovanému uložen podle dříve účinného a podle nyní účinného zákona.

V konkrétním případě jde o otázku, zda by mohl být podle zákona účinného v době spáchání činu uložen trest smrti.

Výjimečný trest – trest smrti - mohl soud uložit podle zákona účinného do 30. 6. 1990 jen za trestný čin, u něhož to zákon ve zvláštní části dovoluje a to pouze za podmínky, že stupeň nebezpečnosti činu takového činu pro společnost je vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoký a uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody do 15 let. Tyto podmínky pro uložení výjimečného trestu byly v případě obžalovaného ...splněny.

Městský soud v Praze v důvodech svého rozhodnutí (str. 35) dovedl zcela správně, že je dán mimořádně vysoký stupeň nebezpečnosti činu pro společnost a to vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu a vzhledem k zvlášť zavrženíhodné pohnutce. Zevrubně také zdůvodnil, proč není naděje, že by bylo možné pachatele napravit trestem odnětí svobody v rámci zákonné trestní sazby od deseti do patnácti roků, tedy trestem odnětí svobody do patnácti let a poukázal i na konkrétní skutečnosti dokumentující, že uložení výjimečného trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti. V těchto směrech je možné poukázat na odůvodnění napadeného rozsudku, s nímž se odvolací soud plně ztotožňuje.

Potud nelze rozsudku soudu I. stupně nic vytknout. Při úvaze o aplikaci § 16 odst. 1 tr. zák. (a ani později při úvaze o uložení trestu) však již Městský soud v Praze nehodnotil (zřejmě v důsledku shora zmíněného vadného postupu při aplikaci § 16 odst. 1 tr. zák.), zda přicházelo v úvahu uložení trestu odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let či uložení trestu smrti.

Podle § 29 odst. 3 tr. zák. místo trestu smrti mohl soud uložit trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let, jestliže považoval takový trest ke splnění účelu trestu za dostatečný. Soud mohl tento výjimečný trest uložit zásadně tehdy, když jej považoval za dostatečný ke splnění účelu trestu a to jak z hlediska generální tak i individuální prevence, se zřetelem i k zásadě, že trest smrti měl být výjimkou vyhrazenou pro případy nezávažnější trestné činnosti, kde možnosti resocializace byly vyloučeny.

V případě obžalovaného...bylo zjištěno, že jde o pachatele, který se činu dopustil ve stavu snížené přičetnosti – jeho ovládací schopnosti byly sníženy podstatně. Na tom nemění nic ani skutečnost, že v kritické době jednal pod vlivem předchozího požití alkoholických nápojů ve stavu opilosti, což bylo v jeho případě momentem, že nezvládl svoji sexuální úchylku - sklon k pedofilii. Byly to alkoholické nápoje, které odbrzdily jeho agresivní rysy a dále snížily jeho ovládací schopnosti. Základem jeho trestné činnosti a podstatou snížených ovládacích schopností je však sklon k pedofilii. Tato sexuální deviace je tak výrazná, že znalec...u hlavního líčení dokonce uvedl: „Lze pouze říci akademicky, že za určitých výhodných podmínek se mohl obžalovaný vyvarovat jednání, pro které je stíhán, např. kdyby vyhledal lékařskou pomoc, podrobil se léčení apod.“. Tato skutečnost pak nutně vedla k závěru, jak jej dovedli znalci z odvětví soudní psychiatrie, že pobyt obžalovaného na svobodě je z psychiatrického hlediska nebezpečný a je nutné ústavně obžalovaného sexuálně léčit.

Lze konstatovat, že tato nebezpečnost obžalovaného vzhledem k změně přičetnosti je okolností, ke které nutno podle § 32 odst. 1 tr. zák. přihlídnout při úvaze o trestu. V daném případě především se zřetelem na ochranu společnosti.

Posudek znalců – psychiatrů a psychologů – konstatuje, že možnosti resocializace obžalovaného se jeví jako průměrné, zejména pak k pozdnímu věku, kdy lze předpokládat fyziologické vymizení sexuálního pudu. Dále znalci ve prospěch možné resocializace poukazují na

to, že intelekt obžalovaného není snížen. Na tuto prognózu vývoje usoudili znalci z psychopatické struktury osobnosti, dále ze zjištěné pedofilie a s přihlédnutím k dlouhodobému působení předpokládaného výkonu trestu odnětí svobody. Zejména též zdůraznili, že bude mít výrazný význam sexuologická léčba. Poukázali v této souvislosti na nutnost sexuální léčby ústavní formou.

Byť s ohledem na věk obžalovaného, když jde o něho již o ukončený vývoj osobnosti bude resocializace obtížnější, přece jenom tyto možnosti existují. Nelze nevidět, že věkem ubývá i agresivita a přibývá tolerance. Obžalovaný může ukončit výkon trestu přibližně ve věku 60 let – nepochybně tato okolnost je významná zvláště i v souvislosti s možným léčením ve výkonu trestu.

Z hlediska účelu trestu, jak je vymezen v ustanovení § 23 odst. 1 tr. zák. nejsou a nebyly podle zákona účinného v době spáchání trestné činnosti podmínky pro uložení absolutního trestu, tedy trestu smrti. Reálná možnost resocializace dovoluje a dovolovala uložit jen trest odnětí svobody, byť, jak již bylo uvedeno, nikoliv jen trest v rámci základní trestní sazby § 219 tr. zák. V úvahu přicházelo uložení trestu odnětí svobody v rámci sazby § 29 odst. 3 tr. zák.

Vzhledem k těmto skutečnostem již proto není nutné zkoumat podmínky pro aplikaci trestního zákona ve znění novely č. 175/1990 Sb. se zřetelem na důvody uváděné v odvolání městského prokurátora v Praze. Jestliže podle zákona účinného v době spáchání činu přicházel v úvahu trest jen v rámci sazby § 29 odst. 3 tr. zák. (tedy do dvaceti pěti let) není nutné zkoumat, zda příp. nejsou splněny podmínky pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí.

Ani aplikace nového zákona – ustanovení § 29 odst. 2 tr. zák. ve znění novely č. 175/1992 Sb. – nepřichází v úvahu, neboť tento nový zákon není obžalovanému příznivější. Obžalovaný by byl ohrožen podle tohoto zákona trestem ve stejné sazbě. Je třeba i dodat, že znění nového zákona je přísnější, uváží-li se, že pro uložení trestu odnětí svobody od patnácti až do dvaceti pěti let postačí velmi vysoký stupeň nebezpečnosti pro společnost a ztížená možnost nápravy pachatele...“.

Rozhodnutí Rt 11/91:

K výkladu ustanovení § 16 odst. 1 věta za středníkem tr. zák. o použití pozdějšího, pro pachatele příznivějšího zákona v případě trestného činu vraždy spáchaného před účinností zákona č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon.

Podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Použití nového práva je však třeba posuzovat jako celek, aby konečný výsledek byl pro pachatele příznivější. Nutné je hodnotit starý a nový zákon jak z hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovení obecné části trestního zákona. Při posouzení otázky, jaký zákon použít, nemůže tedy jít jen o srovnání trestních sankcí starého a nového zákona. Přitom je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celků pachateli za konkrétních posuzovaných okolností uloženy.

Otázku aplikace ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. je nutno řešit i za situace, kdy výrok o vině, o níž bylo rozhodnuto podle trestního zákona účinného před 1. 7. 1990, je pravomocný a v novém rozhodnutí po tomto datu je ukládán pouze trest, neboť podle citovaného zákonného ustanovení je třeba rozumět trestností činu nejen možnost pachatele uznat vinným, ale i uložit mu přiměřený trest.

I.

Nejvyšší soud ČR zamítl odvolání krajského prokurátora v Praze týkající se obžalovaného V. K. a odvolání tohoto obžalovaného proti rozsudku krajského soudu v Praze z 21.6.1990 sp. zn. 3 T 20/89. Dále v uvedeném rozsudku zrušil výroky o trestu, zařazení do nápravně výchovné skupiny a výrok o náhradě škody týkající se obžalované L. K. a uložil jí podle § 234 odst. 1 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání šesti a půl roku, pro jehož výkon ji zařadil do druhé nápravně výchovné skupiny. Podle § 229 odst. 3 tr. ř. OÚNZ Kladno a OÚNZ Teplice odkázal s regresními nároky vůči obžalované L. K. na řízení před příslušnými regresními orgány.

Z odůvodnění.

Rozsudkem krajského soudu v Praze z 21.6.1990 sp. zn. 3 T 20/89 byl obžalovaný V. K. uznán vinným pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 tr. zák., trestným činem vraždy podle § 219 tr. zák. a trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., jichž se dopustil vždy jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 písm. a) tr. zák.

Obžalovaná L. K. byla uznána vinnou trestným činem loupeže dílem dokonáním, dílem nedokonáním ve stadiu přípravy podle § 234 odst. 1, § 7 odst. 1, § 234 odst. 1 tr. zák.

Citovaných trestných činů se oba obžalovaní dopustili podle výroku rozsudku tím, že dne 15.2.1989 kolem 8.45 hod. v Kolárově ulici č. 1/987 v Teplicích po předchozí vzájemné domluvě směřující k násilnému zmocnění se peněz a majetku poškozené V. H., obžalovaný V. K. zazvonil u vchodových dveří do domu poškozené, a když ho poškozená po kratší rozmluvě nepustila do domu, napadl ji nožem tak, že jí zasadil celkem 11 bodných a řezných ran do oblasti levé podčelistní krajiny, hrudníku, břicha a rukou, přičemž došlo k povrchnímu poranění pravé plíce s dobou léčení nejméně 3 týdnů; od pokračování upustil teprve poté, když poškozená upadla a volala o pomoc a z místa činu pak uprchl společně s obžalovanou L. K., která po dobu útoku na poškozenou hlídala opodál; dne 21.2.1989 v obci Olovnice, okr. Kladno v bytě poškozené M. U. v domě č. p. 81 po předchozí vzájemné dohodě směřující k násilnému zmocnění se peněz a majetku poškozené, nejprve obžalovaná L. K. zjistila, že se poškozená nachází v domě, pak obžalovaný V. K. sám vstoupil do bytu poškozené, uchopil ji oběma rukama za krk, rdousil ji, povalil ji na zem a pak ji pomocí šátku škrtil až do doby, kdy poškozená zemřela udušením z uškrcení; posléze přivolal obžalovanou L. K., aby prohledala byt a z majetku poškozené odcizili různé movité věci, peníze a alkoholické nápoje, vše v hodnotě 2573,20 Kčs, přičemž obžalovaný V. K. byl rozsudkem okresního soudu v Teplicích z 15.4.1983 sp. zn. 4 T 88/83 odsouzen mimo jiné též pro pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání pěti let, který vykonal dne 31.1.1988.

Obžalovaná L. K. se další trestné činnosti dopustila tím, že dne 12.2.1989 v Teplicích navedla obžalovaného V. K., aby navštívil V. K., vnikl násilím do jeho bytu a pod pohrůžkou násilí se zmocnil peněz, popř. dalších věcí; téhož dne v Teplicích navedla obžalovaného V. K., aby přepadl H. R. a pod pohrůžkou násilí se zmocnil peněz příp. i dalších věcí; téhož dne při jízdě taxikem z Teplic do Lomu navedla obžalovaného V. K., aby přepadl řidiče taxi B. P. a násilím se zmocnil jeho peněz, v první polovině února 1989 v přesně nezjištěný den v Lomu, okr. Most navedla obžalovaného V. K., aby násilím vnikl do bytu E. P. a násilím se zmocnil jeho peněz, popř. dalších věcí, přičemž u obžalovaného V. K. nezbudila rozhodnutí činy spáchat a ten se o jejich uskutečnění ani nepokusil.

Obžalovanému V. K. byl za uvedenou trestnou činnost uložen podle § 219 tr. zák. za použití § 29 odst. 3 a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání 20 roků, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do třetí nápravně výchovné skupiny. Podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. bylo obžalovanému dále uloženo ústavní ochranné protialkoholní léčení.

Obžalované L. K. byl uložen podle § 234 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání osmi roků, pro jehož výkon byla podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazena do druhé nápravně výchovné skupiny. I jí bylo podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. uloženo ústavní ochranné protialkoholní léčení.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obžalovaný V. K. uznán povinným uhradit regresní náhrady - jednak ONV Teplice ve výši 17 000 Kčs a jednak ONV Kladno ve výši 20 000 Kčs. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byly poškozené organizace OÚNZ Teplice a OÚNZ Kladno odkázány s regresními nároky vůči obžalované L. K. na řízení před příslušnými regresními orgány.

Proti tomuto rozsudku podal ohledně obou obžalovaných odvolání krajský prokurátor v Praze. Pokud jde o obžalovaného V. K., vyslovuje názor, že by jeho trestná činnost měla být zřejmě posouzena podle novely trestního zákona č. 175/1990 Sb., a tedy v případě prvního útoku jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1, 2 písm. f) tr. zák. a v případě druhého útoku jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. f) tr. zák., a dále jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., a to jako trestné činy spáchané zvlášť nebezpečným recidivistou ve smyslu ustanovení § 41 odst. 1 tr. zák.

U obžalované L. K. se odvolatel domáhá, aby její účast na útoku proti poškozené M. U. byla kvalifikována podle ustanovení § 234 odst. 1, 3 tr. zák. Vyslovuje přesvědčení, že obžalovaná L. K. spoluzavinila smrt poškozené z nedbalosti a poukazuje při tom na podrobnou argumentaci již obsaženou v odvolání proti předcházejícímu rozsudku krajského soudu v Praze.

Ze všech těchto důvodů proto krajský prokurátor v Praze navrhl, aby ve smyslu jeho návrhu byl napadený rozsudek změněn.

Obžalovaný V. K. především vytýká soudu prvního stupně nesprávnost závěrů stran útoku proti poškozené V. H. Má za to, že ze znaleckého posudku a z výpovědi znalce MUDr. G. nešlo dovodit, že by jeho útok směřoval proti životu poškozené. Charakter způsobených zranění svědčí o malé intenzitě útoku - jen jedno bodnutí mohlo vniknout dále než do podkoží a okrajově mohlo

zasáhnout plíci. Ani to však není jisté. Vyslovuje názor, že bylo chybou, když nebyl vyslechnut ošetřující lékař poškozené V. H. a lékař, který ji přijímal.

Dále se pak obžalovaný V. K. domáhá i uložení mírnějšího trestu odnětí svobody. Má za to, že nejsou splněny podmínky pro uložení výjimečného trestu (především proto, že jsou předpoklady pro resocializaci). Poukazuje zejména na to, že dlouhodobý trest odnětí svobody v rámci základní trestní sazby § 219 tr. zák. doplněný ústavním protialkoholním léčením vytváří dostatečné podmínky pro jeho nápravu. Konečně poukazuje i na to, že projednávané trestné činnosti se dopustil ve stavu závislosti na spoluobžalované, která mu např. i tvrdila, že s ním čeká dítě.

Ze všech těchto důvodů odvolatel V. K. navrhuje, aby ohledně něho byl rozsudek opětovně zrušen a věc vrácena soudu k novému projednání a rozhodnutí anebo bylo znovu rozhodnuto tak, že se uznává vinným za první útok přípravou k trestnému činu loupeže podle § 7 odst. 1, § 234 odst. 1 tr. zák. a trestným činem ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. a za druhý útok trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 3 tr. zák., pokud vůbec nebude uznáno, že v době činu byl nepřičetný. Jinak zásadně žádá uložení mírnějšího trestu v rámci základní trestní sazby.

Nejvyšší soud České republiky z podnětu podaných odvolání ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal všechny výroky napadeného rozsudku, jakož i řízení, jež jeho vydání předcházelo, přihlížeje přitom i k vadám, které v odvoláních nebyly vytýkány, a dospěl k těmto závěrům:

V řízení, které předcházelo podání obžaloby a později i v řízení před soudem prvního stupně, bylo postupováno v souladu s trestním řádem tak, aby byl co nejpřesněji zjištěn skutečný stav věci a současně byly dodržovány i předpisy, jejichž smyslem je zajistit práva obviněných na obhajobu. Krajský soud v Praze správně zjistil skutečný stav věci ohledně trestné činnosti obou obžalovaných. Tento svůj závěr Nejvyšší soud ČR podrobně odůvodnil a vypořádal se přitom se všemi námitkami uvedenými v odvolání obžalovaného V. K. a v odvolání prokurátora.

Dále pak uvedl, že obžalovaný V. K. se trestné činnosti dopustil za účinnosti trestního zákona před jeho novelou (zák. č. 175/1990 Sb.). V souladu se zásadou vyplývající z ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., jak bude ještě dále rozvedeno, je i nyní nutno uplatnit postih podle zákona účinného v době, kdy činy byly spáchány, neboť nový zákon není obžalovanému příznivější.

Právní posouzení činů spáchaných obžalovaným je v souladu se zákonem. Obžalovaný V. K. při obou útocích užil násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci a v prvním případě se dopustil jednání pro společnost nebezpečného, které bezprostředně směřovalo k úmyslnému usmrcení jiného, ale k dokonání činu nedošlo, a v druhém případě jiného úmyslně usmrtil. Správně z těchto důvodů, jakož i důvodů již podrobně rozvedených v napadeném rozsudku bylo jeho jednání posouzeno podle ustanovení § 234 odst. 1, § 8 odst. 1, § 219 a § 219 tr. zák.

Obžalovaný V. K. byl rozsudkem okresního soudu v Teplicích z 15.4.1983 sp. zn. 4 T 88/83 odsouzen mimo jiné též pro pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 5 roků, který vykonal dne 31.1.1988. Byl tedy odsouzen za zvlášť závažný úmyslný trestný čin ve smyslu § 41 písm. a) tr. zák. ve znění před novelou. Nyní spáchal opět zvlášť závažné trestné činy. Ve všech případech jde o činy, jejichž horní hranice je nejméně 8 let (srov. Sb. rozh. tr. ř. I/69). Právně byl proto obžalovaný uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, § 41 písm. a) tr. zák., pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 a § 41 písm. a) tr. zák. a trestným činem vraždy podle § 219, § 41 písm. a) tr. zák.

Obžalovanému V. K. byl podle § 219 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 a § 29 odst. 3 tr. zák. uložena výjimečný trest odnětí svobody v trvání 20 roků. Krajský soud v Praze v odůvodnění svého rozhodnutí řádně zhodnotil všechna hlediska pro ukládání trestu rozhodná a došel k závěru, že je třeba uložit trest podle § 29 odst. 3 tr. zák.

Stupeň nebezpečnosti spáchané trestné činnosti je mimořádně vysoký. Jak již správně soud prvního stupně uvedl, svědčí pro takový závěr především skutečnost, že obžalovaný jednal popsáním způsobem ze ziskuchtivosti, tedy z pohnutky, která se podle ustálené judikatury (např. Sb. rozh. tr. č. 41/1976) považuje za zavrženíhodnou. V daném případě tuto skutečnost ještě podtrhuje ta okolnost, že vždy útočil proti ženám starším, naprosto bezmocným a neschopným prakticky žádné obrany. Charakteristický je i způsob spáchání jednotlivých útoků. I ten svědčí o neúctě obžalovaného k lidskému životu. V prvním případě použil zbraň - nůž a pobodal poškozenou prakticky po celém těle a v druhém případě napadenou ženu, téměř osmdesátiletou napřed škrtil rukama, pak ji rdousil šátkem a nakonec ji roztrženým šátkem silně utáhl uzel kolem krku a škrtil ji až do doby, kdy přestala jevit známky života. I způsob spáchání obou činů je třeba hodnotit jako zvlášť zavrženíhodný. Jsou proto splněny dvě podmínky návěty § 29 odst. 1 tr. zák.

Správně Krajský soud v Praze také dovodil, že není naděje, že by pachatele bylo možné napravit trestem odnětí svobody do patnácti let. Vyplývá to nejen z okolností, které charakterizují spáchané činy, ale i z hodnocení osoby pachatele. Soud prvního stupně již v důvodech svého rozhodnutí podrobně rozebral dosavadní život obžalovaného a především správně zdůraznil jeho

četná předchozí odsouzení a zejména i případy, kdy se dopustil útoků proti zdraví jiného. Nepochybil, jestliže zvláště upozornil na gradaci nebezpečnosti trestné činnosti pachatele. Jestliže např. v posledním případě nesplnily svůj účel trest odnětí svobody v trvání pěti let, který obžalovaný vykonal celý, a na něj navazující protialkoholní léčení, pak to ukazuje hloubku narušení obžalovaného V. K. Na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že nyní projednávané činnosti se dopustil pod vlivem svých styků s obžalovanou L. K., ke které byl citově vázán a která na něj měla negativní vliv. Toto působení však nelze přeceňovat, uvážíme-li závěry k osobě pachatele, jak vyplývají z posudku znalců psychiatrů a psychologa.

Po zvážení všech těchto okolností, jakož i skutečností dále rozvedených již v napadeném rozsudku, je závěr o nutnosti aplikace ustanovení trestního zákona o výjimečném trestu naprosto správný.

Závěry znalkyně psychologů o možnosti resocializace obžalovaného, okolnost, že do určité míry, byť nepatrně, byla příčetnost obžalovaného snížena, okolnost, že je ukládáno současně ústavní ochranné protialkoholní léčení, které by mohlo přispět k resocializaci, jakož i zjištěný negativní vliv spoluobžalované V. K. dovolují uložit výjimečný trest odnětí svobody v polovině zákonné trestní sazby.

Hloubka narušení obžalovaného i závažnost trestných činů nedovolují aplikaci ustanovení § 39a odst. 3 tr. zák. a zařazení obžalovaného do jiné než zákonem předepsané nápravně výchovné skupiny. Obžalovaný se dopustil trestných činů uvedených v § 62 tr. zák. a jako zvláště nebezpečný recidivista. Proto byl zařazen do třetí nápravně výchovné skupiny.

V souvislosti s úvahami o trestu je třeba dodat k odvolání krajského prokurátora stran příp. použití trestního zákona ve znění novely č. 175/1990 Sb. toto:

Podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Použití nového práva je však třeba posuzovat jako celek, aby konečný výsledek byl pro pachatele příznivější. Nutné je hodnotit starý a nový zákon jak z hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovení obecné části trestního zákona. Pro posouzení otázky, jaký zákon použít, nemůže tedy jít jen o srovnání trestních sankcí starého a nového zákona. Přitom je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celku pachateli za konkrétních posuzovaných okolností uloženy.

V daném případě podle trestního zákona ve znění novely č. 175/1990 Sb. by musel být útok proti poškozené V. H. kvalifikován jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1, 2 písm. f) tr. zák., neboť obžalovaný jednal zjištěným způsobem v úmyslu získat majetkový prospěch. Druhý útok proti poškozené M. U. by musel být posouzen jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. f) tr. zák., neboť nejen že se snažil získat majetkový prospěch, ale činu se dopustil opětovně. Přicházelo by tedy v úvahu podle ustanovení § 219 odst. 2 tr. zák. uložení trestu od dvanácti do patnácti let anebo výjimečného trestu. Výjimečným trestem se rozumí podle § 29 tr. zák. ve znění novely č. 175/1990 Sb. jednak trest odnětí svobody nad patnáct let až do dvaceti pěti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. V daném případě podle zákona účinného v době spáchání trestné činnosti byl uložen trest v rámci sazby nad patnáct let až do dvaceti pěti let, a to za podmínky, že stupeň nebezpečnosti byl zjištěn jako mimořádně vysoký. Nové ustanovení zákona umožňuje uložit trest v rámci stejné sazby i tehdy, jestliže stupeň nebezpečnosti je velmi vysoký. Již z toho vyplývá, že v širším počtu případů bude možné podle novely trestního zákona přistoupit k uložení výjimečného trestu v rámci trestní sazby nad patnáct do dvaceti pěti let (bez zřetele na další podmínky uvedené v dříve platném a nyní platném trestním zákonu).

Nelze tedy ve smyslu shora uvedených zásad dojít k závěru v tomto konkrétním případě, že nyní účinný zákon je pro obžalovaného ve svém celku příznivější.

Krajský soud v Praze obžalovanému V. K. zcela správně uložil podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. i ústavní ochranné protialkoholní léčení. Zákoné podmínky byly splněny a jsou splněny i nyní, za účinnosti novely trestního zákona č. 175/1990 Sb. Doplněním dokazování bylo zjištěno, že zisk z trestné činnosti byl určen k nákupu alkoholických nápojů a za tím účelem také obžalovaný jednal. Dopustil se tedy trestné činnosti v souvislosti s požíváním alkoholických nápojů, návykové látky. Kromě toho podle závěrů znalců - psychiatrů je obžalovaný alkoholikem, u kterého především okolnost, že začne abstinovat, může výrazně přispět k jeho resocializaci. Byl proto výrok o ochranném ústavním léčení shledán zcela správným.

Dále se Nejvyšší soud ČR zabýval výrokem o trestu obžalované L. K. a uvedl důvody, které jej vedly k jeho zrušení a uložení nového trestu. Vysvětlil i důvody změny rozhodnutí o náhradě škody.

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSFR, Nejvyšší soud ČSFR zrušil usnesení Nejvyššího soudu ČSR z 27. srpna 1980 sp. zn. 6 To 18/80 a výrok o trestu a o způsobu jeho výkonu v rozsudku krajského soudu v Brně ze 7. května 1980 sp. zn. 1 T 7/80. Obviněnému K. V. pak uložil za trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. ve znění účinném do 1.7.1990 (dále jen tr. zák.) a trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., trest odnětí svobody v trvání čtrnácti let, pro jehož výkon jej zařadil do třetí nápravně výchovné skupiny.

Z odůvodnění.

Výše citovaným rozsudkem Krajského soudu v Brně byl obviněný K. V. uznán vinným trestnými činy znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. a vraždy podle § 219 tr. zák., za něž byl odsouzen podle § 219 tr. zák. za použití § 29 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému výjimečnému trestu odnětí svobody v trvání 22 let se zařazením do třetí nápravně výchovné skupiny. Podle § 72 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák. bylo obviněnému uloženo ochranné ústavní sexuologické léčení a dále byl podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázán k regresní náhradě v částce 20 000 Kčs.

Podle výroku tohoto rozsudku se obviněný uvedených trestných činů dopustil tím, že

1. dne 25.11.1979 v době po 19,37 hod. poblíž zastávky ČSD Pohořelice-Velký Dvůr na svahu pod silnicí směřující k obci Přibice, okres Břeclav, veden dříve pojatým závěrem vykonat na šestnáctileté J. Ř. soulož, a to i proti jejímu odporu, který předpokládal, ji za použití násilí celou obnažil a když překonal její obranu, provedl na ní soulož,

2. bezprostředně po tomto činu, když se mu poškozenou nepodařilo ani prosbami, spoutáním rukou a bitím pěstí do obličeje přimět ke slibu, že provedení násilné soulože neoznámí jeho manželce, vzal na zemi pohozené tílko poškozené, které jí jako škrtilo obtočil kolem krku a jeho zkrřížené konce utahoval tak dlouho, až poznal, že poškozená nejeví známky života.

K odvolání obviněného jednal ve věci Nejvyšší soud ČSR, který je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR podal generální prokurátor ČSFR stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného, neboť podle jeho názoru byl napadeným usnesením a v řízení jemu předcházejícím porušen zákon v ustanovení § 29 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zák. a v § 256 tr. ř.

Generální prokurátor ČSFR ve stížnosti uvádí, že na rozdíl od výroku o vině, k němuž nemá žádných výhrad, byl porušen zákon výrokem o trestu, jímž byl obviněnému uložen výjimečný trest odnětí svobody. Soudy sice správně dovodily, že stupeň nebezpečnosti trestné činnosti obviněného pro společnost je mimořádně vysoký zejména vzhledem k zvlášť zavrženíhodné pohnutce činu, jež spočívala ve snaze odstranit svědka předchozího trestného činu, ale na druhou stranu pochybily, když považovaly za splněnou i další podmínku pro uložení výjimečného trestu zakotvenou v § 29 odst. 1 písm. b) tr. zák., totiž že není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody do patnácti let. Vycházely předně z chybného názoru, že pro splnění této podmínky je postačující nedostatek jistoty, že se obviněný trestem do patnácti let napraví. Přitom správný výklad vyžaduje naopak rozumnou jistotu, že pachatele nelze jiným než výjimečným trestem převychovat. V této souvislosti poukazuje generální prokurátor ČSFR též na materiál uveřejněný pod č. 41/1976 Sb. rozh. tr. Stížnost dále zdůrazňuje, že pro závěr o nepřevychovatelnosti obviněného trestem odnětí svobody do patnácti neposkytují skutková zjištění dostatek podkladů. Obviněný nebyl nikdy před spácháním posuzované trestné činnosti soudně trestán, v bydlišti i na pracovišti je příznivě hodnocen. Ze znaleckých posudků o duševním stavu obviněného plyne, že agresivní osobnostní dispozice se manifestovaly až v důsledku spuštění jeho sadistického, sexuálně deviantního programu, které bylo přímým důsledkem sexuální úchylnosti. Úspěšnost resocializace je podmíněna vedle trestu komplexní sexuologickou léčbou, která také byla soudem uložena. Znalecký posudek rovněž prokázal nevyzrálou osobnost obviněného, a tím i možnosti dalšího utváření osobnostní struktury. Lze proto oprávněně soudit, že v daném případě nebyly splněny podmínky pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody, neboť podmínkou uvedenou pod písm. a) § 29 odst. 1 tr. zák. soud objektivně za splněnou nepovažoval. Stupeň nebezpečnosti činu obviněného pro společnost měl tedy soud vyjádřit ve výměře trestu odnětí svobody uloženého v rámci základní trestní sazby § 219 tr. zák.

Z uvedených důvodů navrhl generální prokurátor ČSFR, aby Nejvyšší soud ČSFR vyslovil vytýkané porušení zákona, napadené usnesení zrušil a věc vrátil Nejvyššímu soudu ČR k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud České a Slovenské Federativní Republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon porušen byl.

Výsledky provedeného dokazování bylo jednoznačně prokázáno, že se staly skutky popsané ve výroku rozsudku krajského soudu v Brně a že tyto skutky spáchal obviněný Karel V., jenž jejich spáchání ostatně nepopírá. Zákonu odpovídající je i právní závěr, že obviněný se svým jednáním dopustil trestných činů znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. a vraždy podle § 219 tr. zák. Skutkové i právní závěry v uvedeném směru jsou v rozhodnutích obou soudů přesvědčivě a náležitě odůvodněny.

Naproti tomu je nutno přisvědčit námitkám stížnosti pro porušení zákona, pokud jde o výrok o trestu, jímž byl obviněnému uložen výjimečný trest odnětí svobody v trvání 22 let. Soudy správně dovodily, že stupeň nebezpečnosti činů obviněného pro společnost je vzhledem ke všem okolnostem případu mimořádně vysoký, a to zejména s přihlédnutím k zvlášť zavrženíhodné pohnutce pachateleova jednání ve smyslu návěty § 29 odst. 1 tr. zák., pokud se týká trestného činu vraždy, jehož cílem bylo odstranit svědka předchozího trestného činu znásilnění. Nelze však souhlasit se závěrem soudů, že v posuzovaném případě byla splněna též podmínka tzv. individuální prevence pro uložení výjimečného trestu, podle níž lze uložit tento trest pouze tehdy, když není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody do patnácti let (§ 29 odst. 1 písm. b) tr. zák.). Takový závěr nemá dostatečnou oporu ve skutkových zjištěních.

V osobě obviněného jde o mladého člověka s dobrým hodnocením z pracoviště i místa bydliště a dříve soudně netrestaného. Nyní posuzovaná trestná činnost má svůj základ především v sexuální deviaci ve smyslu sadismu, jež se vlivem vnějších okolností u obviněného poprvé plně projevila, aniž on sám měl v tomto ohledu nějaké předchozí životní zkušenosti. Tento závěr jednoznačně plyne ze znaleckého posudku o duševním stavu obviněného, v němž znalci také podmiňují resocializaci obviněného důraznou ústavní sexuologickou léčbou. Přitom v kritické době byl obviněný osobností dosud nevyzrálou a silně zjednodušenou, jejíž formování není zdaleka vyloučeno. Uvedeným skutečnostem koresponduje rovněž celkový přístup obviněného ke spáchání trestné činnosti, jakož i jeho chování v době krátce po činu, kdy pod dojmem toho, co učinil, se pokusil spáchat sebevraždu, přičemž podle názoru znalců nešlo pouze o demonstrativní jednání. Pokud obviněný odmítl vypovídat - na rozdíl od přípravného řízení - o spáchaných činech před soudem, nelze tuto okolnost interpretovat v jeho neprospěch za situace, kdy hlavního líčení se zúčastnilo 105 osob z jeho domovské obce, které přirozeně znal a před nimiž se mu z lidsky pochopitelných důvodů přičilo podrobně hovořit o činu, jehož sám litoval a styděl se za něj.

Uvedená zjištění vedou k závěru, že v případě obviněného K. V. nebyla splněna podmínka pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody zakotvená v ust. § 29 odst. 1 písm. b) tr. zák. a k jeho nápravě postačovalo vyměřit trest odnětí svobody v sazbě § 219 tr. zák. za současného uložení ústavního sexuologického ochranného léčení. Vzhledem k tomu, že toto léčení již bylo v původním řízení uloženo, rozhodl Nejvyšší soud ČSFR tak, že vyslovil zmíněné porušení zákona, zrušil ve vadné části napadené usnesení odvolacího soudu a výrok o trestu a způsobu jeho výkonu v rozsudku soudu prvního stupně a sám uložil přiměřený trest. Tento postup bylo možno zvolit proto, že v původním řízení byly shromážděny všechny potřebné podklady pro rozhodnutí o trestu, které v nynějším řízení doplnil Nejvyšší soud ČSFR vyžádáním posudku o chování obviněného během výkonu trestu odnětí svobody a vyjádření psychologa NVÚ o výsledcích působení tohoto výkonu na obviněného z hlediska jeho resocializace, přičemž obě sdělení vyzněla pro obviněného příznivě.

Při rozhodování o trestu vzal Nejvyšší soud ČSFR v úvahu jako polehčující okolnosti zejména to, že obviněný vedl před spácháním trestné činnosti řádný život pracujícího člověka, ke svým činům se doznal a upřímně jich litoval. Na druhé straně nebylo možno opominout, že šlo o trestnou činnost velice závažnou, jejímž nejtěžším důsledkem byla smrt mladé dívky, přičemž právě k usmrcení poškozené byl obviněný veden zvlášť zavrženíhodnou pohnutkou, neboť tím sledoval odstranění svědka jiného svého trestného činu. Po zvážení všech rozhodných okolností, jakož i s přihlédnutím k dobrému chování obviněného ve výkonu trestu, dospěl Nejvyšší soud ČSFR k závěru, že přiměřeným trestem je trest odnětí svobody uložený při horní hranici zákonné trestní sazby při současně dříve již uloženém ústavním ochranném sexuologickém léčení. Pro výkon trestu zařadil obviněného do třetí nápravně výchovné skupiny.

Vzhledem k novelizaci trestního zákona, k níž s účinností od 1.7.1990 v mezidobí došlo, byl Nejvyšší soud ČSFR nucen se zabývat při rozhodování o trestu otázkou působnosti trestních zákonů ve smyslu ust. § 16 odst. 1, 2 tr. zák. ve znění účinném po 1.7.1990. Tuto otázku bylo nutno řešit i za situace, kdy výrok o vině zůstal nedotčen, neboť trestností činu podle cit. zákonného ustanovení je třeba rozumět nejen možnost uznat pachatele vinným, ale i uložit mu přiměřený trest.

Rozhodujícím kritériem pro posouzení otázky, zda použití pozdějšího zákona by bylo pro pachatele příznivější, je celkový výsledek z hlediska trestnosti, jehož by bylo při aplikaci toho nebo onoho zákona dosaženo s přihlédnutím ke všem právně rozhodným okolnostem konkrétního případu.

Jak bylo výše konstatováno, v posuzované věci došlo k porušení zákona nesprávným výkladem podmínek pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody podle trestního zákona účinného do 1.7.1990, což bylo důvodem zrušení vadných rozhodnutí ve shora uvedeném rozsahu. V úvahu tedy přicházelo uložení trestu odnětí svobody v sazbě § 219 tr. zák. účinného do 1.7.1990, tj. v rozpětí od deseti do patnácti let.

Nová úprava trestného činu vraždy v trestním zákoně účinném po 1.7.1990 vychází rovněž ze základního rozpětí trestní sazby deset až patnáct let.

Úprava trestného činu znásilnění nedoznala novelizací žádných změn. Z uvedeného vyplývá, že posouzení trestnosti činů obviněného by nebylo podle novelizovaného, tj. pozdějšího zákona, pro obviněného příznivější. Na jeho trestnou činnost se proto vztahuje působnost trestního zákona účinného v době, kdy byla spáchána, a podle příslušných ustanovení tohoto zákona byl také obviněnému uložen trest za podmínek ve výroku u tohoto rozhodnutí uvedených.